

Ministerie van Financiën

Handleiding Overheidstarieven 2017

Colofon

Titel Handleiding Overheidstarieven 2017

Auteurs Luuk Leussink
René Kragten

Oktober 2016

Inlichtingen **Directie Begrotingszaken**

Luuk Leussink
070-3427415
l.leussink@minfin.nl

René Kragten
070-3428499
r.m.kragten@minfin.nl

INHOUDSOPGAVE

1. Inleiding

1.1	Doel van de handleiding	4
1.2	Toepassing	4
1.3	Systematiek	5
1.4	Specifieke situaties	5
1.5	Vpb-plicht bij overheidsondernemingen	5
1.6	Leeswijzer	6

2. Tarieven 2017 en toelichting

2.1	Directe loonkosten per salarisschaal in 2017	7
2.2	Integrale loonkosten per salarisschaal in 2017	8
2.3	Toelichting directe loonkosten	8
2.4	Toelichting overheadkosten	9
2.5	Toelichting aantal productieve uren	9

1. INLEIDING

1.1 Doel van de handleiding

De Handleiding Overheidstarieven (hierna: HOT) is een handreiking voor onderdelen van de rijksoverheid die kosten in rekening brengen voor werkzaamheden verricht voor, of diensten verleend aan, afnemers binnen en buiten de rijksoverheid. Deze (dienst)onderdelen kunnen dit doen door een tarief per uur in rekening te brengen. Deze handleiding biedt voor elk van de ambtelijke salarisschalen een indicatief kostendekkend (integraal) uurtarief.

1.2 Toepassing

De HOT kan door onderdelen van de rijksoverheid worden gebruikt als hulpmiddel. Bijvoorbeeld wanneer er geen adequate kostenadministratie of een toereikend instrument ter bepaling van kostenvergoedingen voorhanden is. Bij het gebruik van de handleiding in het kader van werkzaamheden die samenhangen met het verrichten van economische activiteiten dienen daarnaast de gedragsregels van de Wet Markt en Overheid¹ in acht te worden genomen. De HOT kan ook worden gebruikt ten behoeve van interne doorberekening, sturing en beheersing, benchmarking en subsidieverstrekking (in de vorm van referentietarieven voor de berekening of toetsing van subsidiabele kosten). Ook andere publiekrechtelijke lichamen dan de rijksoverheid kunnen gebruik maken van de HOT mits de toepasbaarheid kritisch wordt beoordeeld. De HOT is gebaseerd op gemiddelde kostendekkende tarieven op basis van de standaard (kantooromgeving) binnen de rijksoverheid.

1.3 Systematiek

De tarieven voor het jaar 2017 zijn op dezelfde wijze samengesteld als de tarieven in de HOT van de voorgaande jaren. In de Handleiding worden *gemiddeld gewogen* uurtarieven *per salarisschaal* gepresenteerd. Het gaat hierbij om uurtarieven en salarisschalen van medewerkers binnen de rijksoverheid die vallen onder het Bezoldigingsbesluit Burgerlijke Rijksambtenaren (BBRA). Net als in voorgaande jaren is het uitgangspunt de werkelijke loonkosten in de maand september voor de rijksoverheid gecombineerd met de verwachte loonkostenontwikkeling binnen de sector overheid zoals opgenomen in de Macro Economische Verkenningen van het Centraal Plan Bureau (MEV 2017, september 2016).

Om te benadrukken dat de overhead een indicatieve schatting is van de indirecte kosten die als opslag aan het uurtarief worden toegevoegd, wordt in de HOT 2017 gewerkt met een afgerond bedrag aan overhead van 31.500 Euro per FTE. Dit bedrag is bepaald op

---

¹ Deze wet bevat gedragsregels voor centrale overheden, decentrale overheden en publiekrechtelijke ZBO's indien zij goederen of diensten op de markt aanbieden. Zie ook de Handreiking Wet Markt en Overheid, te raadplegen via www.rijksoverheid.nl.

basis van historische gegevens, waarbij rekening is gehouden met de effecten van prijsstijgingen. Ook is dit bedrag vergeleken met referentiecijfers.

De uurtarieven inclusief BTW voor 2017 nemen gemiddeld over alle schalen met 1,7% toe. Dit is nadrukkelijk een gemiddelde over alle schalen, waardoor de wijziging per schaal hiervan kan afwijken en tussen schalen ook kan variëren. In algemene zin is de belangrijkste verklaring voor de stijging van de tarieven de loongroei.

1.4 Specifieke situaties

De HOT bevat gemiddelde indicatieve uurtarieven voor een standaard kantooromgeving binnen de rijksoverheid. Voor specifieke situaties binnen of buiten de Rijksoverheid zijn de tarieven in deze handleiding daarom niet geschikt². De gebruiker van de HOT doet er goed aan om in deze specifieke situaties de toepasbaarheid kritisch te beoordelen. Daar waar nodig kunnen de bedragen uit de handleiding aangepast worden aan de eigen situatie. Afwijkingen ontstaan in de praktijk enerzijds doordat de loonkosten afwijken van de BBRA salariëring zoals deze binnen de Rijksoverheid wordt toegepast en anderzijds doordat de component overhead afwijkt.

1.5 Vpb-plicht bij overheidsondernemingen

Vanaf 1 januari 2016 zijn overheidsondernemingen belastingplichtig voor de vennootschapsbelasting (Vpb). Kort gezegd komt het erop neer dat overheidsondernemingen Vpb-plichtig zijn, tenzij er sprake is van een vrijstelling³. De afweging of er sprake is van een vrijstelling dient per activiteit beoordeeld te worden.

Het is de verantwoordelijkheid van de gebruikers van de HOT om vast te stellen of de activiteiten, waarvoor de tarieven in de HOT gebruikt worden, al dan niet Vpb-plichtig zijn.

De HOT wordt onder andere gebruikt als indicatie om uurtarieven te bepalen voor het in rekening brengen van kosten voor werkzaamheden verricht voor, of diensten verleend aan, afnemers binnen en buiten de rijksoverheid. Deze activiteiten kunnen fiscaal gezien mogelijk aangemerkt worden als Vpb-plichtige activiteiten. De HOT is niet leidend voor de vraag of er sprake is van Vpb-plicht en of er Vpb afgedragen dient te worden. Het is wel belangrijk om rekening te houden met een aantal aandachtspunten (niet limitatief) wanneer de indicatieve uurtarieven in de HOT als uitgangspunt gehanteerd worden voor het in rekening brengen van werkzaamheden en/of diensten aan afnemers:

- Een van de criteria voor het aanwezig zijn van Vpb-plicht is of met de activiteiten (economische) voordelen worden beoogd dan wel of er structurele overschotten mee worden behaald. Het toepassen van tarieven in de HOT biedt ter zake géén volledige zekerheid. Door de wijze waarop de tarieven tot stand komen (daadwerkelijke salariskosten in een bepaalde maand) zijn de tarieven dusdanig richtinggevend dat deze onder gebruikelijke omstandigheden voor de Vpb kunnen

---

² Er is bijvoorbeeld in de Handleiding geen rekening gehouden met buitengewoon-, ouderschap- of zwangerschapsverlof.

³ Zie de Wet modernisering Vpb-plicht overheidsondernemingen.

worden toegepast. Dat wil zeggen dat aannemelijk kan worden gemaakt dat alleen kosten in rekening worden gebracht. De tarieven in de HOT zijn echter indicatief en kunnen daarom afwijken van de werkelijk gerealiseerde kosten.

- Het uitvoeren van werkzaamheden en het leveren van diensten binnen de eigen organisatie⁴ (interne activiteiten) is in principe vrijgesteld. Voor het uitvoeren van werkzaamheden en het leveren van diensten aan afnemers buiten de eigen organisatie geldt, uitzonderingen daargelaten⁵, geen vrijstelling. Vooral bij externe dienstverlening is het belangrijk om na te denken over de hoogte van het uurtarief dat wordt doorbelast.
- Als besloten wordt om alleen de kosten door te belasten (waardoor de "winst" op detacheren feitelijk nihil is en de belastingdruk evenredig is): zorg ervoor dat de door te belasten uurtarief dan in ieder geval geen winstopslag bevat. Tevens: stel nacalculatorisch vast of het "kostendekkend tarief" van de HOT niet hoger is dan de werkelijke kosten. Voor salariskosten zal dit in de regel eenvoudiger vast te stellen zijn dan voor overheadkosten.
- Bij bestaande afspraken met afnemers is het verstandig om de Vpb-effecten te onderzoeken. Bij eventuele besluiten om bestaande afspraken te continueren is het verstandig om ook de fiscale consequenties mee te wegen.
- Bij nieuwe afspraken met afnemers is het verstandig om na te gaan of het beoogde doel (wel of geen streven om overschotten te realiseren) met de toegepaste tarieven gerealiseerd wordt.

Gebruikers van de HOT zijn zelf verantwoordelijk voor het bepalen welke tarieven toegepast worden en de mogelijke (fiscale) consequenties hiervan. Bij twijfel is het verstandig om per geval fiscaal advies in te winnen.

1.6 Leeswijzer

In het navolgende hoofdstuk worden de tarieven voor 2017 gepresenteerd. In de eerste tabel worden de directe loonkosten per salarisschaal weergegeven. De tweede tabel bevat integrale tarieven (inclusief overhead) per salarisschaal. In de navolgende paragrafen van hoofdstuk 2 worden de uitgangspunten die zijn gehanteerd voor de tariefsberekening nader verklaard.

---

⁴ Hieronder wordt verstaan de rijksoverheid en onderdelen van de rijksoverheid.

⁵ Vrijstelling uitoefening overheidstaken of publiekrechtelijke bevoegdheden, vrijstelling dienstverleningsovereenkomst en vrijstelling samenwerkingsverbanden.

2. TARIEVEN 2017 EN TOELICHTING

2.1 Directe loonkosten per salarisschaal BBRA in 2017

(alle bedragen afgerond in Euro's)

Schaal	Loonkosten per mensjaar	Kostendekkendtarief per uur	Kosten-plus tarief, excl. BTW	Kosten-plus tarief, incl. BTW
1	28.000	20	21	25
2	32.000	23	24	29
3	35.000	25	26	31
4	41.000	30	30	37
5	42.000	30	31	38
6	46.000	33	34	41
7	50.000	36	37	45
8	55.000	40	41	49
9	62.000	45	46	56
10	68.000	49	51	61
11	77.000	56	57	69
12	89.000	65	66	80
13	100.000	73	74	90
14	111.000	81	82	100
15	121.000	88	90	109
16	132.000	96	98	119
17	143.000	104	106	129
18	156.000	113	116	140

Tabel 1: directe loonkosten per salarisschaal 2017 (loonkosten per mensjaar afgerond op 1.000 Euro)

De tarieven in de kolom "*kosten-plus excl. BTW*" zijn afgeleid uit de tarieven in de kolom "*kostendekkend tarief per uur*". Hier is uitgegaan van een winstopslag na belasting van 1,8%. Dit percentage van 1,8% is ontleend aan het effectief rendement op Nederlandse staatsleningen, als de minst risicovolle vorm van belegging⁶. Daarnaast is rekening gehouden met de doorwerking van de fiscale component, hier gesteld op 25% van de winst⁷. De totale opslag bedraagt dan $[1,8\% / (100\% - 25\%)] = 2,4\%$.

De tarieven in de kolom "*kosten-plus incl. BTW*" zijn verkregen door de tarieven te verhogen met 21%, het algemene BTW-tarief per 1 oktober 2012. In de navolgende paragrafen wordt een nadere toelichting gegeven bij de in deze tabel opgenomen tarieven en het aantal direct productieve uren (2017: 1.378 uur) waarop de berekening is gebaseerd.

⁶ Hierbij is uitgegaan van de rente op Nederlandse staatsobligaties in het Eurogebied met een looptijd van 10 jaar, volgens de statistieken van De Nederlandsche Bank. Het gemiddelde percentage over de afgelopen 5 jaar (2011-2015) is hier afgerond op twee decimalen.

⁷ Het tarief voor de vennootschapsbelasting in de hoogste schijf in 2016 is 25%.

2.2 Integrale loonkosten per salarisschaal BBRA in 2017

(alle bedragen afgerond in Euro's)

Schaal	Loonkosten per mensjaar	Overhead	Totale kosten	Kostendekkend tarief per uur	Kosten-plus tarief, excl. BTW	Kosten-plus tarief, incl. BTW
1	28000	31.500	59.500	43	44	54
2	32000	31.500	63.500	46	47	57
3	35000	31.500	66.500	48	49	60
4	41000	31.500	72.500	53	54	65
5	42000	31.500	73.500	53	55	66
6	46000	31.500	77.500	56	58	70
7	50000	31.500	81.500	59	61	73
8	55000	31.500	86.500	63	64	78
9	62000	31.500	93.500	68	69	84
10	68000	31.500	99.500	72	74	89
11	77000	31.500	108.500	79	81	98
12	89000	31.500	120.500	87	90	108
13	100000	31.500	131.500	95	98	118
14	111000	31.500	142.500	103	106	128
15	121000	31.500	152.500	111	113	137
16	132000	31.500	163.500	119	122	147
17	143000	31.500	174.500	127	130	157
18	156000	31.500	187.500	136	139	169

Tabel 2: integrale loonkosten per salarisschaal 2017 (loonkosten per mensjaar afgerond op 1.000 Euro)

Bovenstaande tabel bevat naast de directe loonkosten per medewerker tevens een opslag voor overhead van 31.500 Euro per FTE. Ten aanzien van de kolommen "kosten-plus" en "BTW" gelden dezelfde uitgangspunten als in tabel 1. In de navolgende paragrafen wordt een toelichting gegeven bij de in deze tabel opgenomen tarieven, de overhead en het aantal direct productieve uren (2017: 1.378 uur) waarop de berekening is gebaseerd.

2.3 Toelichting directe loonkosten

De tarievenhandleiding is in beginsel bestemd voor gebruik binnen de rijksoverheid. Daarom worden in de berekeningen gegevens gebruikt die op de rijksoverheid betrekking hebben. In deze berekeningen worden tot de rijksoverheid gerekend alle personen die volgens BBRA 1984 worden bezoldigd en werkzaam zijn bij de ministeries en de Hoge Colleges van Staat⁸.

Voor iedere salarisschaal (schaal 1 tot en met 18) worden de gemiddelde loonkosten berekend en geraamd voor het jaar 2017. Deze gemiddelde loonkosten per schaal zijn gebaseerd op een heel kalenderjaar voor een persoon met een volledige werktijd (36 uur per week). Bij de bepaling van de loonkosten, dat wil zeggen de kosten die het Rijk als werkgever maakt, worden de volgende kostencomponenten meegenomen:

- a) bruto salaris;
- b) vakantie-uitkering;
- c) eindejaarsuitkering; en

⁸ Door de beperking 'bezoldigd volgens BBRA 1984' vallen onder meer het ministerie van Defensie, de Politie en de Rechterlijke Macht buiten deze definitie.

- d) door de werkgever te betalen premies voor ouderdoms- en nabestaandenpensioenen, WAO, VUT, invaliditeitspensioenen incl. het bovenwettelijke deel en de zorgverzekeringsbijdrage.

De berekening van de voor 2017 verwachte kostencomponenten is uitgevoerd door P-Direkt⁹. Uitgangspunt voor deze berekening zijn de feitelijke salarisbetalingen over de maand september van het jaar 2016.

2.4 Toelichting overheadkosten

De overhead in deze Handleiding Overheidstarieven is bepaald op 31.500 Euro aan overhead per FTE. Om te benadrukken dat de overhead een indicatieve schatting is van de bijkomende indirecte kosten binnen de rijksoverheid, wordt in de handleiding gewerkt met een afgerond bedrag.

De overheadkosten zijn de kosten die samenhangen met de uitvoering van de PIOFACH⁹ functies binnen het rijk. In de voorgaande versies van de Handleiding Overheidstarieven was het gebruikelijk om de overhead uit te splitsen naar de componenten huisvesting, kantoorautomatisering en overige overhead. Indicatief kan worden aangehouden dat de relatieve verhouding tussen deze componenten 20% (huisvesting), 10% (kantoorautomatisering) en 70% (overige overhead) van de totale overheadkosten is.

De samenstelling van de overheadkosten is in het verleden bepaald op basis van informatie aangeleverd door de departementen. De afgelopen jaren zijn de overheadkosten steeds berekend door indexatie van deze grondslag. In de tabel 2 met de tarieven over 2017 is één kolom opgenomen waarin de overheadkosten staan vermeld. Het bedrag aan overhead is voor 2017 geïndexeerd met de prijsindex voor de netto materiële overheidsconsumptie, de zogenoemde IMOC. Voor 2017 is deze prijsindex door het Centraal Planbureau geraamd op 0,8% (bron: MEV 2016).

2.5 Toelichting aantal productieve uren

De tarieven in de Handleiding Overheidstarieven worden bepaald door de kosten per mensjaar te delen door het aantal direct productieve uren per ambtenaar per jaar. De berekening van de tarieven in deze handleiding is gebaseerd op 1.378 uren per mensjaar in 2017. Voor de berekening van het aantal productieve uren is uitgegaan van vijf werkdagen per week. Het aantal werkdagen in een jaar is verminderd met het aantal feestdagen, vakantiedagen en ziektedagen. Het resulterende aantal aanwezige dagen/uren is vervolgens verminderd met de indirect productieve uren. Bij de indirect productieve uren kan gedacht worden aan werkbesprekingen, personeelsaangelegenheden, ondernemingsraden, studieverlof en cursussen, etc. Hiervoor wordt in de systematiek van de tarievenhandleiding steeds een vast percentage van 12% toegepast.

---

⁹ P-Direkt is het shared Service Centre HRM voor de ministeries.

⁹ PIOFACH: personeel, informatie, organisatie, financiën, administratie, communicatie en huisvesting.

Voor het jaar 2017 resulteert dit in de volgende opstelling:

aantal werkdagen	260
aantal feestdagen	6 -/-
	<hr/>
omvang aanstelling in dagen	254
omvang aanstelling in uren (254 * 7,2)	1.829
vakantie-uren	167 ¹⁰ -/-
ziekte-uren	96 ¹¹ -/-
	<hr/>
aantal uren aanwezig	1.566
aantal indirect productieve uren (12%)	188 -/-
	<hr/>
aantal direct productieve uren	1.378

Het aantal direct productieve uren voor 2017 wordt in deze handleiding afgerond op 1.378 uren per mensjaar. In 2016 waren dit nog 1.388 uren. Deze daling van het aantal productieve uren hangt onder meer samen met het feit dat er in 2017 minder werkdagen zitten (in totaal heeft 2017 105 dagen die in het weekend vallen). Tevens is het ziekteverzuimpercentage van de Rijksoverheid gestegen.

Hierbij dient te worden aangetekend dat is uitgegaan van een gemiddelde situatie voor de gehele rijksoverheid. Onderdelen van de rijksoverheid die deze tarievenhandleiding gebruiken, kunnen voor zichzelf nagaan of het aantal productieve uren van 1.378 ook voor hen geldt. Zo nodig kan voor de eigen situatie van een ander aantal productieve uren worden uitgegaan.

¹⁰ De vakantie-uren zijn samengesteld uit basisvakantie-uren en leeftijdsvakantie-uren. De basisvakantie-uren bedragen 165,6 uur. De leeftijdsvakantie-uren beginnen bij een leeftijd van 45 jaar en kennen een staffel: 45-49 jaar = 7,2 uur; 50-54 jaar = 14,4 uur; 55-59 jaar = 21,6 uur en 60 en ouder = 28,8 uur. Rekening houdend met de leeftijdsopbouw van de rijksambtenaren, volgt hieruit een gewogen gemiddelde van 1,7 uur. Totaal aantal vakantie-uren derhalve 165,6 + 1,7 = 167,3 uur.

¹¹ Voor de ziekte-uren wordt uitgegaan van een meest recent beschikbare ziekteverzuimpercentage van (afgerond) 5,2% over het jaar 2015. Bron: Jaarrapportage Bedrijfsvoering Rijk, mei 2016.